

สุริยุปราคากับความเชื่อของชนในสังคมไทย

โดย

ระพี สาคริก

สุริยุปราคาเต็มดวงซึ่งเห็นได้ชัดในบางพื้นที่ของประเทศไทยเมื่อวันอังคารที่ 24 ตุลาคม 2538 ได้ผ่านพ้นไปแล้ว แต่ก็ทิ้งแง่คิดซึ่งสะท้อนออกมาในโอกาสดังกล่าวหลายสิ่งหลายอย่าง นับเป็นโอกาสหนึ่งที่ชวนให้รู้สึก-สนใจเป็นอย่างยิ่ง ทั้ง ๆ ที่ตนก็ไม่ได้ตะเกียกตะกายมุ่งไปที่ไหน คงอยู่กับบ้านและใช้โอกาสศึกษาหาข้อมูลจากสื่อเท่าที่มีอยู่แล้วให้บังเกิดประโยชน์แก่ตัวเองเท่าที่จะกระทำได้

ก่อนหน้าที่จะเกิดประสมการณ์ธรรมชาติดังกล่าวแล้วไม่นานนัก ก็ได้ยินเสียงวิจารณ์ทั้งแง่ร้ายและแง่ดี แต่จากกระแสซึ่งมาเข้าหูส่วนใหญ่มีกล่าวในแง่ร้าย โดยนำเอาเหตุการณ์ที่ฟังผ่านามาไม่นานมาอ้าง เช่น- การสูญเสียบุคคลสำคัญและเหตุการณ์นำท่วมรุนแรงซึ่งขณะนั้นยังไม่เรียบร้อย รวมถึงความสับสนวุ่นวายในแวดวง- การเมืองที่มีแนวโน้มรุนแรงยิ่งขึ้น

หากนำเอาสิ่งที่กล่าวแล้วมามองด้วยภาพรวมและในมุมมอง ก็คงต้องยอมรับว่าเป็นความจริง เพราะหากรู้ได้ถึงธรรมชาติของคนย่อมเข้าใจได้ว่า **"ขณะที่กำลังรู้สึกเคลือบร้อน มักมีการนำเอาสิ่งนั้นสิ่งโน้นซึ่งอยู่ใกล้ตัว มาผูกคิดไว้กับปัญหา อันถือเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ทั่วไป"** จึงถือได้ว่าอย่างน้อยก็เป็นความจริงสำหรับประเด็นนี้

อนึ่ง ก่อนหน้าธรรมชาติจะปรากฏเปลี่ยนแปลงมาถึงช่วงซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพดังกล่าว **"คน"** ในแวดวงสื่อ-มวลชนซึ่งปัจจุบันก็มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่สามารถเจาะได้ลึก ซึ่งอย่างถึงธรรมชาติของคนทั่วไป ต่างก็สะท้อนกระแสการเคลื่อนไหวอย่างคึกคัก และนำเอาเครื่องมือซึ่งอยู่ใต้อำนาจตัวเองออกมาใช้ให้มีผลต่อคนอื่นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจคือ การหยิบยกเอาเรื่องราวของ**"พระราหู"**มาเป็นประเด็นสืบสานกระแสข่าว เลยไปถึง**"ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้"** ว่าสิ่งซึ่งคนยุคก่อนเชื่อดีนั้น มีความจริงแค่ไหน

เมื่อมาถามผู้เขียนก็ตอบไปว่า**"จริงทุกเรื่อง"** หากยังพอมีสติ ช่วยให้มีมองทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนและเห็นได้ว่าไม่ว่าเรื่องใด ต่างก็มีเหตุผลซึ่งเป็นความจริงปรากฏอยู่ในรากฐานแต่ละคนเป็นสังขาร หากเชื่อว่า**"คนอื่นก็คือ-คนเช่นเดียวกับเรา"** ก็น่าจะเห็นได้ว่าสิ่งซึ่งแต่ละคนเชื่อย่อมมีเหตุผลเป็นของตนเอง แทนที่จะด่วนคิดว่า คนนั้น-คนโน้นเชื่ออย่างงมงายและคนนั้นคนนี้หัวสมัยใหม่ไม่ยอมเชื่ออะไรง่าย ๆ

เพราะการคิดเช่นนั้นเกิดจากภาวะปิดตัวเอง จึงไม่อาจสืบสาวกลับไปหาสิ่งซึ่งมีเหตุผลเป็นของเพื่อน-มนุษย์แต่ละคนอันควรถือว่าช่วยให้ตนสามารถเข้าใจคนอื่นที่มีธรรมชาติรวม ๆ กันอยู่บนพื้นฐานความหลากหลายถึงสังขารได้ ส่วนผู้ซึ่งศึกษาเล่าเรียนมาในด้านวิทยาศาสตร์แล้วเที่ยวได้ว่าคนอื่นซึ่งยืนอยู่คนละด้านกับตนว่าหลงงมงาย น่าจะสันนิษฐานได้ว่า**"การศึกษาวิทยาศาสตร์บนวิถีทางดังกล่าวทำให้คนเห็นแก่ตัว"**ซึ่งไม่น่าจะใช้วัตถุประสงค์ของการเรียนวิทยาศาสตร์ที่แท้จริง

เริ่มต้นจากการหันเปลือกต้นไม้เพื่อให้ออกดอกออกผล

คนในยุคก่อนเชื่อว่า ช่วงซึ่งเกิดสุริยุปราคาหรือจันทรุปราคา หากเอามันเปลือกต้นไม้ให้เป็นแผล จะช่วยให้ออกดอกออกผล ซึ่งเรื่องดังกล่าวถือเป็นสิ่งมีเหตุผลอยู่ในตัวของมันเอง

ผู้เขียนยังจำได้คือว่า ครั้งหนึ่งในช่วงซึ่งชีวิตตนยังเป็นเด็ก มีต้นมะคันทน์แม่ปลูกไว้ริมคูน้ำข้างเรือนครัว ซึ่งไม่ยอมออกดอกออกผลมาตั้งหลายปีทั้ง ๆ ที่ต้นก็เจริญเติบโตยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ คงมีแต่ไปค่อนข้างหนาที่บและสีเขียวจัด

จนกระทั่งวันหนึ่งเกิดจันทรุปราคา แม่ครัวจึงเอาไม้คั้นนม ๑ ไปพันตามคั้นจนกระทั่งเป็นแผลเต็มไปหมด
ถัดจากวันนั้นมาไม่นานนัก มะคั้นคั้นนั้นก็ เริ่มออกดอกและติดผลตามความต้องการในที่สุด

หลังจากเข้าไปเรียนในมหาวิทยาลัยและมีโอกาสเรียนวิชาพฤกษศาสตร์ในสาขาสัตววิทยา จึงทราบว่า
การที่ต้นไม้ไม่ออกดอกออกผลตามกำหนด หากไม่ใช่เป็นเพราะพันธุ์ซึ่งจะต้องออกดอกตามฤดูกาล ก็คงเป็นเพราะ
สภาพแวดล้อมรวมถึงวิถีปฏิบัติที่ขาดความเหมาะสม โดยเฉพาะการผลิดอกออกผลของพันธุ์ไม่เกิดจากอาหารธาตุ
ซึ่งรวม ๆ กันอยู่ในร่างกายขาดสมดุล เน้นระหว่างธาตุคาร์บอนกับไนโตรเจน ถ้ามีไนโตรเจนสูงจะทำให้อาหาร
ที่เรียกกันว่า "เฟอโอบ" จนอาจถึงจุดซึ่งไม่ยอมให้ดอก

สำหรับชาวบ้านทั่ว ๆ ไป การพันพุ่มสมคูลเพื่อหวังดอกผลอาจกระทำได้อย่างน้อย 3 วิธี วิธีแรกคือ "เค็ด
ใบส่วนใหญ่ทิ้ง" วิธีที่สอง "หรมานให้รู้สึกเค็ดครอน" เช่นที่กล่าวกันในเชิงสามัญสำนึกว่า "เมื่อต้นไม้รู้สึกว่ารำ-
เเองใกล้จะตาย จึงต้องรีบออกดอกออกผลเพื่อหวังสืบเผ่าพันธุ์" ซึ่งหลักการเดียวกันนี้ เกษตรกรที่ประเทศ-
ฟิลิปปินส์ เคยใช้ส้มไฟรมควันใต้ต้นมะม่วงจนกระทั่งใบร่วงเพื่อกระตุ้นให้ดอกออกผิดปกติได้ผลมาแล้ว ส่วนวิธีที่สาม
คือใช้มีดฟันเปลือกเพื่อลดปริมาณและอัตราการส่งอาหารจากรากขึ้นสู่ลำต้นและใบ เนื่องจากต้นไม้ในกลุ่มซึ่งลำต้น
มีเปลือกนอกที่ลอกออกได้จะมีท่อส่งอาหารอยู่ที่เปลือก การฟันเปลือกจึงช่วยลดทั้งอัตราและปริมาณอาหารซึ่งจะถูก
ส่งขึ้นไปเลี้ยงใบ

แต่การนำเอาวิธีการดังกล่าวไปผูกติดไว้กับโอกาสที่มีจันทรุปราคาหรือสุริยุปราคานั้นจะเป็นเพราะเหตุผล
ในฟานจิตวิทยาซึ่งถือเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมโดยเหตุที่ว่า เรื่องราวของวิทยาศาสตร์ก็มีเหตุและผลอยู่ที่คน ดัง-
นั้นทั้งสองด้านจึงจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกัน หากเราไม่มองข้ามตัวเองไปเน้นอยู่กับสิ่งซึ่งอยู่นอกคน
ไม่ว่าจะคิดและทำอะไรก็ตาม

และยังเชื่อว่าก่อนที่จะคิดตำหนิคนอื่นว่างมง่าย ควรมองให้ลึกซึ้งและค้นหาความจริงที่คนให้ถึงแก่นเสียก่อน
ทั้งนี้และทั้งนั้น เพื่อหวังให้ความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์ได้บังเกิดประโยชน์แก่มนุษยชาติได้อย่างสูงสุด อีกทั้งยังเป็นหลัก
ประกันให้เชื่อมั่นว่าจะไม่ส่งผลหวนกลับมาทำลายตัวเองในที่สุด

กับอีกสิ่งหนึ่ง คนซึ่งกำลังรู้สึกว่าคนอื่นว่างมง่าย ตนนั้นแหละที่กำลังตกอยู่ในสภาพปิดตัวเอง และคนลักษณะนี้
แม้ว่าจะเรียนวิทยาการสาขาต่าง ๆ เก่งกาจแค่ไหน ก็คงเก่งไปได้เพียงคะแนนในชั้น และจะมีได้ก็แต่สิ่งซึ่งเป็น
เพียงเครื่องประดับ ซึ่งวันหนึ่งย่อมพุดังไปตามยุคสมัย คงเป็นเรื่องยากที่ความคิดจะหยั่งลงได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

อนึ่ง ธรรมชาติของมนุษย์ สัตว์ ต้นไม้ และสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งปรากฏเปลี่ยนแปลงร่วมกระแสน้อยในโลก
และยังสานถึงสิ่งที่อยู่ในสากลจักรวาล ย่อมมีเหตุผลเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกัน และสิ่งดังกล่าวถือเป็นสังขารที่-
รองรับ อีกทั้งกำหนดวิถีทางของทุกสิ่งทุกอย่างอย่างเท่าเทียมกันด้วย

หากนำเอาเหตุและผลซึ่งปรากฏเป็นความจริงอยู่ในรากฐานจิตใจมนุษย์แต่ละคน มาเป็นพื้นฐานการศึกษา
และวิเคราะห์เพื่อความเข้าใจน่าจะพบความจริงว่า สิ่งใดที่คนไม่อาจหยั่งความรู้สึกและความเข้าใจลงถึง มักนำ
มาเหมาเอาเองว่าเป็นเรื่องหลงมวงมาย โดยเฉพาะผู้ซึ่งได้รับการหล่อหลอมมอมเมามาโดยอิทธิพลเงื่อนไขใน-
ด้านรูปวัตถุ ย่อมไม่สามารถเข้าถึงกระแสน้อยในมิติที่เป็นนามธรรมอันเป็นสิ่งสานสรรพสิ่งต่าง ๆ ถึงซึ่งกันและ-
กันอย่างมีเหตุผล ทำให้คิดว่าถ้าใครมีความรู้สึกไม่เหมือนตนก็จะสรุปเอาเองว่าเป็นคนงมงาย แทนที่จะคิดว่า
สิ่งใดก็ตามที่ตนยังรู้ได้ไม่ถึง น่าจะเป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งที่พึงเพียรพยายามค้นหาความจริงให้ได้

อีกครั้งหนึ่งซึ่งพระหว่างงานค้นคว้า เรื่องกล้วยไม้

หลังจากที่ชีวิตผู้เขียนเกิดมาไม่นานเกิน 10 ปีก็พบว่า คนกลุ่มหนึ่งในสังคมไทยซึ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และ-

แทบทั้งหมดมียศศักดิ์ มีเงินและค่อนข้างมีอายุ รวมตัวกันเล่นกล้วยไม้ในลักษณะ "ปิดตัวเอง" อีกทั้งสะท้อนภาพให้-
รู้สึกว่ามี การนำเอากล้วยไม้มาใช้เป็นเครื่องมือนเหยียดหยมเยาวชนและคนยากจนด้วย ส่วนอีกด้านหนึ่งซึ่งเป็น
คนทั่วไปก็มักมองว่า กล้วยไม้เป็นของเล่นสำหรับศักดินาและเศรษฐี คนจึงเกิดความรู้สึกท้อแท้ที่จะพิสูจน์ความ-
จริงจากผลการปฏิบัติ ซึ่งอีกด้านหนึ่งย่อมมีโอกาสเรียนรู้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ถัดจากช่วงนั้นมาไม่นานนักก็ทราบว่า คนยุคนั้นเชื่อว่า "การเพาะกล้วยไม้จะสำเร็จ ต้องนำเอาเมล็ดไป
หว่านลงในบริเวณโคนต้นไม้จึงจะสามารถงอกเป็นต้นได้" และจากความเชื่อดังกล่าว เขาก็สามารถเพาะกล้วยไม้
เป็นผลสำเร็จจริง ๆ แม้จะได้ไม่กี่ต้น ทั้ง ๆ ที่กล้วยไม้แต่ละฝักโดยธรรมชาติมีเมล็ดเป็นจำนวนหลายแสน

ครั้งหนึ่งพอคนหนุ่มเทศิศึกษาค้นคว้าแม้จากวิธีการซึ่งฝรั่งพบมาก่อนแต่ในด้านปฏิบัติจะถูกปิดไว้เป็นความลับ โดยที่
ทราบว่ามี การนำเมล็ดกล้วยไม้มาเพาะลงในขวดอาหารซึ่งหนึ่งขวด เชื้ออื่น ๆ แล้ว ในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
จึงทราบว่า องค์ประกอบของเมล็ดพืชหัว ๆ ไปมีทั้ง เชื้อมีชีวิตซึ่งสมบูรณ์พร้อมที่จะงอก กับมีอาหารซึ่งสะสมไว้เพื่อใช้
สนับสนุนการงอกและการเจริญเติบโตในระยะที่เชื้อยังไม่สามารถหาอาหารจากภายนอกได้เองรวมอยู่ด้วย แต่
เมล็ดกล้วยไม้มีเพียง เชื้อซึ่งพร้อมจะงอกหากขาดอาหารที่ใช้เป็นที่เลี้ยงช่วยการงอก

ธรรมชาติของเมล็ดกล้วยไม้จึงจำเป็นต้องอาศัย เชื้อรากกลุ่มหนึ่ง แต่ในกรอบของพืชวงษ์นี้ที่มีความหลากหลาย
หลายของลักษณะและนิสัยอย่างกว้างขวางจึงมีการจัดกลุ่มไว้หลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็พึ่งพากันและกันอยู่กับ เชื้อรา
แยกชนิดกันด้วย ดังนั้นการศึกษาของคนในยุคซึ่งความรู้ทางเทคนิคยังไม่อาจเจาะลงลึกซึ้งนัก การนำเอาเมล็ด
กล้วยไม้มาหว่านลงในโคนต้นไม้ย่อมหวังได้ว่า จะได้รับ เชื้อราชนิดเดียวกันกับที่เมล็ดกล้วยไม้ชนิดนั้นต้องการ แม้
คนยุคนั้นยังไม่อาจอธิบายเหตุผลได้

ยิ่งไปกว่านั้น การที่กล้วยไม้แต่ละฝักมีเมล็ดจำนวนมากก็เพราะเหตุว่า เมล็ดกล้วยไม้มีขนาดเล็กมาก
อาจปลิวไปตามกระแสลมและตกลงในที่ซึ่งไม่เหมาะสม แม้ส่วนหนึ่งอาจตกลงบนพื้นผิวซึ่งเหมาะที่จะงอกแต่ถูกน้ำ-
ฝนชะล้างไปบ้าง ตายไปเพราะสภาพอื่น ๆ ไม่เหมาะสมบ้าง แม้งอกเป็นต้นได้ไม่ถึงร้อยละหนึ่งเดียว ก็ยังมีปริมาณ
ซึ่งสามารถสืบที่พืชพันธุ์ได้อย่างเพียงพอ

จึงสรุปได้ว่า คนยุคก่อนศึกษาหาข้อมูลจากภาพปฏิบัติ จึงทำให้เข้าถึงความจริงอีกทั้งช่วยคุณสดีตัวเองได้ก็
กว่าคนยุคหลัง ๆ จึงควรตระหนักว่า "หากไม่มีวันนี้ย่อมไม่มีวันนี้" แต่สภาพปัจจุบันซึ่งแสดงออกให้เห็นว่ามีการดู
ถูกอดีตของตัวเอง น่าจะเห็นได้ว่าอนาคตของตนและสังคมกำลังมุ่งไปสู่อะไร

ผมเชื่อว่าพระราหูมีจริง

คนยุคก่อน ๆ ยังคงมีรากฐานหยั่งลงถึงปรัชญา - อันถือเป็นสัจธรรมของชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ ได้-
อย่างลึกซึ้ง ยิ่งกว่าคนยุคนี้ซึ่งส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาวะยึดติดรูปแบบ ทำให้ความคึดค้นเขินยิ่งขึ้นจนหลายคนคิดได้-
ไม่ถึง ยิ่งมีโอกาสผ่านเข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาสูงขึ้นยิ่งเห็นได้ชัด

เริ่มจาก "จันทรุปราคา" ซึ่งเหตุผลในค่านวิทยาศาสตร์ก็ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า เกิดจากเงาของโลกซึ่งไป-
ปรากฏอยู่บนพื้นผิวดวงจันทร์และสะท้อนภาพกลับมาให้คนบนพื้นโลกแลเห็น หากคิดด้วยสติทำให้มองเห็นภาพสะท้อน
ที่น่าจะหวนกลับมาให้คิดอย่างสอดคล้องกันกับความจริง ก็น่าจะเข้าใจได้ว่า "พระราหูหมายถึงโลกซึ่งเราแต่ละคน
ถือกำเนิดขึ้นมา และอาศัยอยู่ อีกทั้งจากไปร่วมกันเป็นสังขาร"

หากมองด้วยความรู้สึกที่ให้ความสำคัญแก่โลกย่อมนำไปสู่การรำลึกได้ถึงคุณค่าของแผ่นดิน อันเป็นที่ให้กำเนิด
แก่ชีวิตตน ดังนั้นการมีโอกาสชมราหูจันทรุปราคา จึงน่าจะถือว่าธรรมชาติได้ให้สติ แทนการมองอย่างไร้ความหมายอัน

แท้จริง หากทำไปตามกระแสค่านิยมหรือเพียงใช้เป็นโอกาสระบายอารมณ์ตัวเอง ไม่ก็ให้ได้ชื่อว่าตนก็เห็นมาแล้ว เพื่อนำไปคุยกับคนอื่นได้ "ความจริงแล้วเมื่อมองเห็นภาพสะท้อนของเงาจากตัวเองได้ ก็น่าจะทวนกลับมามุ่งคิดพิจารณาตนเองได้ไม่ยาก"

โลกและแผ่นดินเป็นสิ่งที่เกิดและผลพัฒนา คุณภาพมนุษย์แต่ละคนทั้งชีวิต และเมื่อเกิดมาแล้วไม่ว่าจะเติบโต ยิ่งขึ้นแค่ไหน หากยังคงรักษารากฐานตนเองให้สัมผัสพื้นดินอยู่ได้ย่อมสามารถหยั่งลงลึกซึ่งยิ่งขึ้นและช่วยให้ความคิด มีวิธีทางที่มุ่งถึงปรัชญาอันเป็นพื้นฐานสัจธรรมได้อย่างมีเหตุผล อีกทั้งมองเห็นว่าโลกและแผ่นดินทำให้เป็นเพียงที่-
ห้ามหาหาเลี้ยงชีพเท่านั้น แต่ถือว่าเป็นสิ่งมีบุญคุณอย่างลึกซึ้ง

หากสามารถหยั่งรู้ได้ถึงความหมายที่อยู่ในความลุ่มลึกว่า "พระราหูหมายถึงโลกและพื้นดิน" แม้ความเชื่อ
ที่ว่า "มีอาถรรพ์" ย่อมแก้ไขได้ด้วยสิ่งซึ่งมีเป็นความจริงอยู่แล้วในรากฐานตัวเองโดยแท้ ไม่ว่าจะปัญหาที่น่าท่วมหรือ
แผ่นดินไหว อีกทั้งอาจมีสิ่งใดคิดตามมาอีก "หากแต่ละคนมีสติยอมมองเห็นด้วยตนเองว่าควรเริ่มต้นแก้ไข ณ จุด-
ไหนก่อน" แทนการใช้ชีวิตอยู่อย่างปล่อยย้่าทุกสิ่งทุกอย่างมันลากหลุดไปจากรากฐานตัวเอง แม้กระทั่งปรากฏการณ์
ธรรมชาติที่เกิดขึ้นในครั้งนี่ ซึ่งแสดงว่ารากฐานจริงของตัวเองได้สูญเสียบไปแล้ว ชีวิตจึงเสี่ยงต่อการถูกหลอกได้ง่าย

เราได้กล่าวถึงเหตุอันเกิดจากจันทรปราศมาแล้ว หากหันมามองที่สุริยุปราคาและเห็นได้ถึงภาพรวม ก็คง
หนีไม่พ้นภาพซึ่งมีทั้งโลกและดวงอาทิตย์กับดวงจันทร์ร่วมกันอยู่ แต่ในเมื่อสัจธรรมได้ชี้ไว้ชัดเจนว่า "เหตุและผล
ของสิ่งต่าง ๆ ปรากฏเป็นความจริงอยู่ในรากฐานจิตใจมนุษย์แต่ละคน" ซึ่งบุคคลผู้มีสติยอมมองเห็นได้และรู้ว่า
ในระหว่างสามสิ่งดังได้กล่าวแล้ว "เราควรมุ่งมองโดยให้ความสำคัญแก่สิ่งซึ่งมีชีวิตคนอาศัยอยู่ก่อนอื่น ซึ่งก็คงหนีไม่
พ้นโลกและแผ่นดินอันเป็นสัจธรรมไปได้อีกนั่นแหละ" จึงน่าจะรู้สึกได้ว่าหากไม่มีโลกและแผ่นดินรองรับการเกิด
และดำรงอยู่ของชีวิตเราแต่ละคน ก็คงไม่มีโอกาสสำนึกคุณพระจันทร์บดบังดวงอาทิตย์ได้เช่นนี้

แต่ละคนจึงน่าจะรำลึกได้ว่าการบูชาพระราหูหากนำปฏิบัติ น่าจะมีความหมายอย่างลึกซึ้งว่า เป็นพิธีกรรม
ที่ปฏิบัติตนว่าจะซื่อสัตย์ต่อคุณความดีซึ่งแต่ละคนมีอยู่ในรากฐานแล้วให้มีเป็นธรรมชาติอยู่ได้ตลอดไป โดยไม่ทำลาย
สิ่งซึ่งอยู่ร่วมโลกร่วมแผ่นดินกับตน โดยเฉพาะ เน้นที่เพื่อนมนุษย์ ซึ่งแน่นอนที่สุดพระราหูซึ่งสถิตย์อยู่ในดวงวิญญานของ
แต่ละคนย่อมมี เหตุมีผลส่งสนองให้ผู้ปฏิบัติมุ่งวิถีชีวิตสู่ความสุขความสงบภายในตัวเองได้อย่างแท้จริง

บุคคลใดผู้สำคัญตัวเองว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์แต่มีความรู้สึกถูกคนอื่นว่าหลงงมงาย คงเป็นโอกาสให้ผู้รู้
แต่ละคนอ่านได้ว่า เป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ขาดจิตวิญญาณอันแท้จริง คงไม่อาจแสดงผลงานให้เพื่อนมนุษย์ยอมรับได้
ส่วนบุคคลผู้ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงน่าจะเป็นผู้ซึ่งสามารถมองเห็นจุดร่วมระหว่างวิทยาศาสตร์กับสังคมและ
ธรรมชาติเป็นสัจธรรมได้ชัดเจนพอสมควรแล้ว.